Myndigheten
för civilt försvar

Vägledning

Till dig som äger och ska underhålla ett skyddsrum

Till dig som äger och ska underhålla ett skyddsrum

Myndigheten för civilt försvar
651 81 Karlstad

Enhet: Enheten för skyddsrum

Tryck: Ljungbergs tryckeri AB
Produktion: Advant

Publikationsnummer: MCF0197 – oktober 2026
Tidigare utgiven: april 2022

Vad du som ansvarar för ett skyddsrum behöver veta

Denna information riktar sig till dig som äger en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum enligt det nationella skyddsrumsregistret. Den riktar sig även till dig som har ansvar att underhålla skyddsrummet.

Som ägare till ett skyddsrum har du en viktig uppgift. I händelse av krig är du med och ansvarar för det kollektiva fysiska skyddet av befolkningen.

Ansvaret innebär bland annat att se till att det är lätt att hitta till skyddsrummet och se till att det finns fungerande utrustning. Du får använda skyddsrummet till annat i fredstid men det ska kunna ställas i ordning inom 48 timmar. Iordningställandet sker efter att regeringen beslutar om höjd beredskap i Sverige.

I den här broschyren hittar du information om ditt ansvar och dina skyldigheter, men även hur du kan använda skyddsrummet i fredstid. Det finns detaljerad information som underlättar för dig i det praktiska arbetet med underhåll av skyddsrummet.

Tillsammans kan vi skapa ett tryggt och säkert fysiskt skydd för civilbefolkningen.

Varför finns skyddsrum och vad ska de skydda mot?

Skyddsrum är utrymmen som ska skydda befolkningen i krig.

Ett skyddsrum är en del av en byggnad eller annan anläggning med förstärkta väggar, tak, golv och dörrar som kan stå emot tryckvåg och splitter, brand, joniserande strålning och bråte från raserade hus. Skyddsrummet har ett eget ventilationssystem för att stänga ute giftiga gaser och radioaktivt damm.

Det här gäller för dig som äger ett skyddsrum

Enligt lagen (2026:440) om skyddsrum och skyddade utrymmen och tillhörande förordning och föreskrifter ansvarar du bland annat för att:

- Ge anvisning om var skyddsrummet finns genom skyltning,
- I fred använda skyddsrummet på sådant sätt att det kan ställas i ordning inom 48 timmar vid höjd beredskap,
- Underhålla skyddsrummet och dess utrustning,
- Inte göra ändringar eller ingrepp i skyddsrummet som kan försämra skyddsrummets funktion,
- Låta allmänheten komma in i skyddsrummet vid höjd beredskap,
- Du som fastighetsägare/nyttjanderättsinnehavare ansvarar för att skyddsrummet ställs i ordning.

I följande avsnitt förklaras mer ingående vad det innebär.

Skyddsrummet ska alltid vara skyltat

Du är ansvarig för att skyltar finns uppsatta som visar var skyddsrummet finns. En skylt ska sitta vid byggnadens entré och ytterligare en vid ingången till själva skyddsrummet. Skyltarna ska sitta där även i fredstid.

Skyltar kan beställas från olika leverantörer på marknaden.

Skyddsrummet kan användas till annat när det är fred

Skyddsrum ska vara utformade så att de under fredstid kan användas för andra ändamål. Du bestämmer själv vad det är lämpligt att använda lokalen till. Användningen ska vara så enkel att skyddsrummet går att ställa i ordning utan experthjälp inom 48 timmar. Skyddsrummets olika detaljer ska vara lätt åtkomliga för fortlöpande underhåll och inspektion i fredstid. Tänk också på att tung inredning som hör till användningen i fredstid kan försvåra iordningställandet av skyddsrummet.

Det är vanligt att skyddsrummen i fredstid nyttjas som förråd, lager, cykelrum, garage, lek- och motionsrum, kontor, skol- och matsalar eller omklädningsrum.

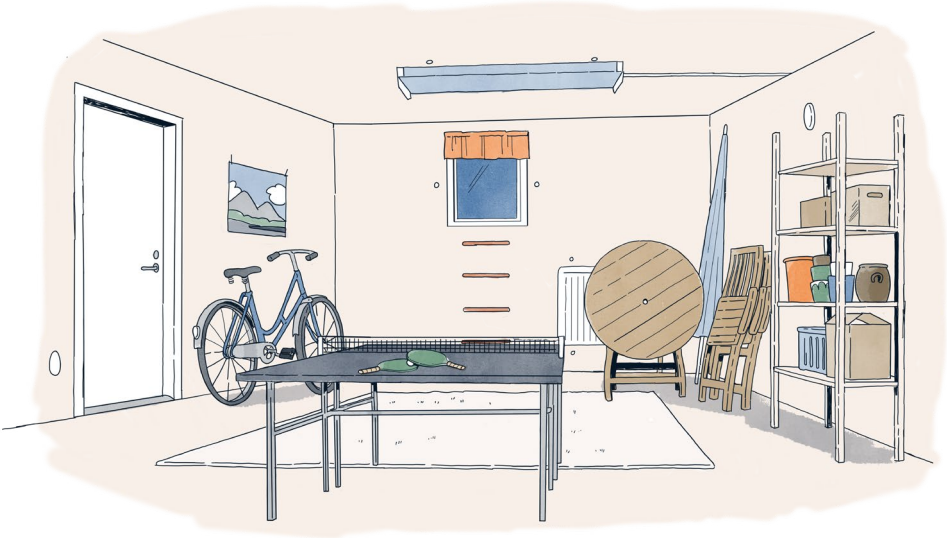

I fredstid kan skyddsrummet användas till annat men det ska gå att ställas i ordning på 48 timmar.

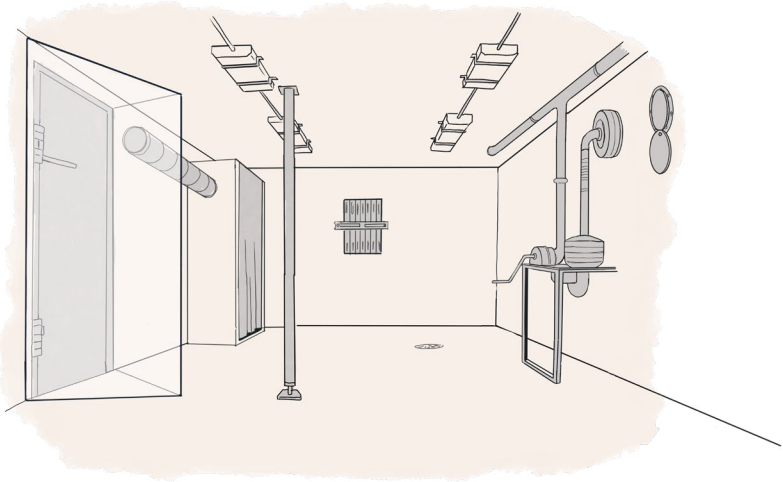

Vid höjd beredskap ska rummet ställas i ordning och göras tillgängligt.

Skyddsrummet ska underhållas

Du är skyldig att underhålla skyddsrummet och den utrustning som hör till det. Det innebär att du årligen bland annat ska se till att:

- skyddsrumsdörrar, skyddsluckor, gasdörrar och gasluckor går att stänga och ligger tätt mot karm och tröskel,
- provköra ventilationsaggregat (utan filter) för att säkerställa funktionen,
- tätningslister är rätt förvarade och felfria,
- ståldetaljer inte rostar,
- gångjärn smörjs,
- avstängningsventiler i golvbrunnar fungerar,
- verktyg finns och fungerar.

Du ska även fortlöpande säkerställa att inga otillåtna ingrepp görs i skyddsrummet, till exempel felaktiga håltagningar genom skyddsrumsstommen. Skyddsrumsförrådet eller det utrymme där inredning och utrustning förvaras bör kontrolleras årligen så att till exempel fuktskador kan upptäckas i tid.

Vid funktionsprov på ventilationsaggregatet ska filtret inte kopplas in.

Utrustning som ska finnas i skyddsrummet

Till varje skyddsrum ska finnas den utrustning som behövs för att ställa i ordning det för skyddsrumsdrift. Vilken utrustning som ska finnas beror på flera saker, exempelvis skyddsrummets byggår, storlek samt utrustning avsedd för andra specifika behov.

Variationer i utförande av utrustning och installationer förekommer och därför kan undantag finnas från nedanstående exempel.

Är du osäker på vilken utrustning som ska finnas i ditt skyddsrum kan du på egen bekostnad anlita en skyddsrumssakkunnig för inventering.

Exempel på utrustning och installationer som ska finnas i alla skyddsrum:

- Luftsluss – *fast eller monterbar.*
- Skyddsrumsdörrar, eventuellt skjutbara väggelement, och gasdörrar.
- Tröskel – *fast eller monterbar.*
- Reservutgång, utförd antingen med betongelement eller med stållucka.
- Ventilationsaggregat med tillbehör.
- Skyddsfilter – *gas- och dimfilter, sandfilter eller FAG-filter.*
- Automatisk övertrycksventil – *i skyddsrum med fast luftsluss finns även fast övertrycksventil.*
- Stötvågsventil – *en per ventilationsaggregat, gäller endast skyddsrum med gas- och dimfilter eller FAG-filter.*
- Tilluftskanaler.
- Uppvärmningsanordning.
- Belysning.
- Tätningslister till dörrar, eventuella luckor och skyddsplåtar.
- Tappställe för vatten, golvbrunn och eventuell ventilgrop samt nyckel till avstängningsbar golvbrunn – *finns inte i alla skyddsrum byggda före 1961.*
- Toalettutrymmen, toalett- och vattenkärl.
- Verktyg för demontering av fredsinredning, iordningställande och evakuering.
- Monteringsanvisningar samt drifts- och skötselinstruktioner.

Exempel på utrustning och installationer som ska finnas i vissa skyddsrum:

- Skyddsplåtar – för att sätta igen ventilation som används i fredstid.
- Monterbara pelare med fotplåtar och fast nyckel – används om infästningspunkter i tak finns.
- Frånluftskanal – finns om toalettutrymme inte har gemensam vägg med fast luftsluss.
- Uteluftskanal – finns i olika utföranden, inte alltid en kanal som monteras utan kan vara ingjuten.
- Splitterskyddsplåt till automatisk övertrycksventil – gäller skyddsrum byggda från 1974 och framåt.
- Splitterskyddsplåt till skyddsrumsdörr – gäller skyddsrum byggda från 1992 och framåt och där skyddsrumsdörren leder ut i det fria.
- Övertrycksmätare och genomföring för övertrycksmätare – gäller främst skyddsrum utrustade med FAG-filter.
- Antenn- och telegenomföring – gäller skyddsrum byggda från 1961 och framåt.
- Avstängningsventiler ska finnas på rörledningar som går genom eller till skyddsrummet.
- Slang med strålrör – gäller skyddsrum byggda från 1974 och framåt.
- Elinstallation, gruppcentral och kabelgenomföringar – krav på egen gruppcentral gäller skyddsrum byggda från 1961 och framåt.
- Fånganordningar till belysningsarmaturer och värmeelement – gäller skyddsrum byggda från 1961 och framåt samt om modernisering skett.
- Ritning över hur skyddsrummet ska ställas i ordning – gäller skyddsrum byggda från 1978 och framåt.

Utrustningen ska förvaras i ett låst, torrt och ventilerat utrymme.

Det här ska du särskilt tänka på när det gäller utrustningen i skyddsrummet:

- Utrustning som inte är monterad ska förvaras på ett betryggande sätt. För de allra flesta skyddsrum gäller att det ska finnas ett förråd, i eller i närheten av skyddsrummet, som är låst, torrt, ventilerat och uppvärmt till minst 5 °C. Skyddsrumsförrådet får endast användas för skyddsrummets utrustning.
- För att utrustningen ska hålla sin livslängd ska den förvaras och skötas enligt medföljande anvisningar.
- Om någon utrustning kommer bort eller förstörs är du skyldig att skaffa ny.

Ändringar i byggnad kan påverka skyddsrummet

Ändringar i en byggnad där det finns ett skyddsrum kan försämra skyddsrummets funktion om de inte planeras och utförs på ett rätt sätt. Felaktiga åtgärder kan också medföra onödiga kostnader för att i efterhand återställa skyddsrummet.

Vid planerade byggnadsåtgärder som direkt eller indirekt kan påverka skyddsrumsfunktionen ska Myndigheten för civilt försvar, enligt plan- och bygglagen, ges tillfälle att yttra sig vid tekniskt samråd. Samrådet ska uppmärksamma inblandade aktörer på att skyddsrumslagstiftningen måste beaktas vid byggprojekt. Det görs genom att du beställer ett skyddsrumsyttrande från en certifierad skyddsrumssakkunnig. Det gäller vid ingrepp i skyddsrummet men även om projektet innebär tillkommande raslaster, tillbyggnader som blockerar eller försvårar in- och utrymningsvägar, lufttillförsel eller andra ingrepp som kan påverka skyddsrumsfunktionen.

Åtgärder i skyddsrum utförs enligt tekniska lösningar utgivna av MSB/Myndigheten för civilt försvar eller på annat sätt som uppfyller de funktionskrav som anges i gällande författningar. Om det finns en ritning över hur skyddsrummet ska ställas i ordning kan den behöva uppdateras så att den överensstämmer med förhållandena i skyddsrummet.

Kontroll och förenklad kontroll av skyddsrum

För att säkerställa att skyddsrum uppfyller ställda krav utför den eller de myndigheter som regeringen bestämmer, kontroll av skyddsrum.

Vid kontroll besiktas skyddsrummets alla delar och deras funktion. Om brister hittas kommer den myndighet som kontrollerat skyddsrummet att genom beslut kräva att du ska åtgärda bristerna.

Ersättning lämnas inte för eftersatt underhåll, otillåtna ingrepp eller annan försumlighet. Du kan i de flesta fallen få ersättning om myndigheten har beslutat om moderniseringsåtgärder.

Du kan också få ett beslut om att du ska göra en förenklad kontroll som du ska rapportera in till myndigheten som fattat beslutet.

Du kan själv, om du undrar över skicket på ditt skyddsrum, på egen bekostnad anlita en skyddsrumssakkunnig som gör en statusbesiktning.

Skyddsrummet ska vara tillgängligt för alla när det är krig

Skyddsrum är en kollektiv tillgång där alla människor har rätt att söka skydd i händelse av krig. Det innebär att vem som helst kan söka skydd i vilket skyddsrum som helst så länge avsedda antalet skyddsrumsplatser inte överskridits.

Som ägare eller nyttjanderättshavare till ett skyddsrum är du under höjd beredskap skyldig att göra skyddsrummet tillgängligt och bereda plats åt dem som behöver skydd.

För att du ska kunna uppfylla din skyldighet bör du ha en rutin för att skyddsrummet ska kunna göras tillgängligt under alla omständigheter, även när du själv inte har möjlighet att göra det. Du kan i förväg utse någon, exempelvis en fastighetsskötare eller annan person, som är ansvarig för att låsa upp eventuella låsta portar och dörrar som leder till skyddsrummet.

Skyddsrummet ska kunna ställas i ordning på 48 timmar

Som ägare till skyddsrum ansvarar du för att skyddsrummet kan ställas i ordning till skyddsrumsdrift inom 48 timmar, ifall regeringen beslutar om höjd beredskap. Rent praktiskt underlättas iordningställandet om du eller din representant tillsammans med andra tillgängliga personer hjälps åt. I till exempel ett flerbostadshus är det rimligt att de boende deltar i att ställa i ordning skyddsrummet. Fokus måste ligga på att snabbt tömma och iordningställa skyddsrummet och då måste alla som kan hjälpa till.

Så här ställs skyddsrummet i ordning:

- Töm skyddsrummet på föremål och inredning som hör till användningen i fredstid. Dessa får inte vara kvar vid skyddsrumsdrift.
- Fredsinredningen, till exempel tillfälliga innerväggar, förrådsväggar och dörrar, ska kunna tas bort med de verktyg som ingår i skyddsrumsutrustningen.
- Se till att in- och utrymningsvägarna inte är blockerade eller försämrade.
- Ta fram skyddsrumsdörrar om de är inbyggda.
- Montera utrustning och komponenter som hör till skyddsrumsdriften enligt deras medföljande instruktioner.
- Koppla bort elcentral för fredsbruk om sådan finns.
- Fyll upp vattenkärlen.
- Stäng ventil i golvbrunn eller ventilgrop.
- Montera upp toalettutrymmen och ställ in toalettkärlen på respektive plats.

Om skyddsrummet har en ritning över hur det ska ställas iordning ska den följas. Skulle ritning eller instruktioner saknas finns principer för hur man går till väga i olika moment beskrivna på Myndigheten för civilt försvars webbplats.

För att övertryck ska uppnås i skyddsrummet är det viktigt att skyddsrummet blir tätt. Vid skyddsrumsdrift uppstår övertryck i skyddsrummet och de automatiska övertrycksventilerna öppnas så att förbrukad luft kan släppas ut.

I en krigssituation får du vara beredd på att det kan vara avbrott i exempelvis vatten-, el- och värmeförsörjningen till skyddsrummet.

TIPS!

Skriv ut instruktioner för iordningställandet så att du har det lätt tillgängligt om det behövs.

Skyddsrum kan endast avvecklas vid särskilda skäl

Det finns ett stort antal skyddsrum i den befintliga bebyggelsen. Riksdagen har bestämt att dessa ska bevaras och underhållas för att kunna användas för sitt ändamål i händelse av krig. Därför är Myndigheten för civilt försvar restriktiv med att bevilja ansökningar om avveckling. Skyddsrum får endast avvecklas om det finns särskilda skäl.

Myndigheten
för civilt försvar